

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стукаліна О. В.

Стаття присвячена формулюванню пропозицій щодо вдосконалення антитерористичної діяльності в Україні в умовах європейської інтеграції. Встановлено, що сучасна система заходів антитерористичної діяльності у зв'язку з обранням Україною курсу на європейську інтеграцію має відповідати рівню наявної терористичної загрози всередині держави, що насамперед пов'язано з ескалацією збройного конфлікту з боку країни-агресора. Підтверджено, що протидія терористичним актам на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях вимагає затвердження комплексу модернізованих, результативних і своєчасних заходів, які виступатимуть перепорою на шляху поширення цього негативного суспільно небезпечного діяння. З'ясовано, що успішна протидія терористичним актам передбачає не лише покарання для терористів та їхню ресоціалізацію, а й наявність ефективної системи заходів запобігання, спрямованої на нейтралізацію причин і зменшення негативного впливу умов, які сприяють вчиненню злочину цього виду. Визначено, що в основу процесу вдосконалення системи запобігання терористичним актам в Україні та у її великих містах має покладатися повна та об'єктивна інформація про специфіку, стан і тенденції злочину такого виду. У статті обґрунтовується необхідність удосконалення антитерористичного законодавства, впровадження інноваційних та модернізація наявних засобів і технологій, підвищення антитерористичного захисту об'єктів критичної та міської інфраструктури, об'єктів стратегічного значення, нейтралізація каналів фінансування тероризму, налагодження міжнародного співробітництва, запозичення міжнародного передового антитерористичного досвіду та підготовки висококласних спеціалістів у сфері протидії терористичним актам, що у кінцевому рахунку приведе до зниження кількісно-якісних параметрів терористичних актів та унеможливить його поширення.

Ключові слова: європейська інтеграція, Європейський Союз, терористична злочинність, терористичні акти, антитерористична діяльність, протидія, великі міста України, антитерористичне законодавство.

Stukalina O. V. Priority directions for improving Ukraine's anti-terrorist activities in the context of European integration

The article is devoted to the formulation of proposals for the improvement of anti-terrorist activities in Ukraine in the context of European integration. It was established that the modern system of anti-terrorist measures, in connection with Ukraine's choice of a course for European integration, should correspond to the level of the existing terrorist threat within the state, which is primarily related to the escalation of the armed conflict on the part of the aggressor country. It has been confirmed that combating terrorist acts at the national, regional and local levels requires the approval of a set of modernized, effective and timely measures that will act as an obstacle to the spread of this negative, socially dangerous act. It has been found that the successful counteraction to terrorist acts involves not only punishment for terrorists and their resocialization, but also the presence of an effective system of preventive measures aimed at neutralizing the causes and reducing the negative influence of minds that contribute to the commission of this type of crime. It was determined that the basis for improving the system of preventing terrorist acts in Ukraine and its large cities should be based on complete and objective information about the specifics, state and trends of this type of crime. The article substantiates the need to improve anti-terrorist legislation, introduce innovative and modernize existing means and technologies, increase anti-terrorist protection of critical and urban infrastructure objects, objects of strategic importance, neutralization of terrorist financing channels, establishment of international cooperation of high-class specialists in the field of combating terrorist acts, which will ultimately lead to a decrease in the quantitative and qualitative parameters of terrorist acts and prevent their spread.

Key words: terrorist crime, terrorist acts, anti-terrorist activity, opposition, European integration, European Union, large cities of Ukraine, anti-terrorist legislation.

Постановка проблеми та її актуальність. У сучасних умовах в українській державі та суспільстві проходять докорінні трансформації,

що пов'язані з європейською інтеграцією України. На цьому тлі перед українською державою постала нагальна необхідність побороти всі перепони та вирішити основні завдання, які стоять на шляху її повноправного вступу до Європейського Союзу, однією з таких перешкод є терористична злочинність.

У XXI столітті поширення модифікованих терористичних загроз досягло пандемічного характеру. Терористичні акти досягли піку у різноманітності мотивацій, цілей та підходів і трансформувались із малих локальних діянь на величезні осередки терористичної діяльності. Особливо гострого характеру терористичні акти набули у великих містах України, які завдяки своїй територіально-просторовій специфіці виявились сприятливим середовищем для розгортання активної терористичної злочинності представниками злочинного елемента. На основі цього важливого значення в умовах європейської інтеграції України набуло піднесення антитерористичної діяльності до європейських стандартів. Нині діюча система протидії терористичним актам в Україні перебуває у стані складних, неоднозначних і суперечливих за своїм змістом перетворень. Своєю чергою успішна протидія терористичним актам передбачає не лише покарання для терористів та їхню ресоціалізацію, а й наявність ефективної системи заходів запобігання, спрямованих на нейтралізацію причин і зменшення негативного впливу умов, які сприяють вчиненню злочину цього виду. Від досягнення позитивного результату у сфері запобігання терористичним актам залежить і належне вирішення соціальних, політичних, економічних, правових, морально-етичних та інших проблем української держави, що сприятиме її належному вступу до Європейського Союзу.

З урахуванням зазначеного запорукою становлення та розвитку безпечного від терористичних актів середовища є досконалою система кримінологічних і кримінально-правових заходів запобіжної діяльності. Беручи до уваги реальні можливості та невикористані резерви компетентних правоохоронних органів, спробуємо сформулювати основні напрями щодо вдосконалення практики запобігання терористичним актам в Україні загалом, регіонах і великих містах України зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і методологічним підґрунтям для підготовки зазначеної роботи стали наукові праці: Й. Александера, П.Д. Біленчука, Ю.Б. Данильченка, В.В. Кравчука, О.В. Кравчук, В.М. Кулик, В.В. Середи, І.Р. Серкевич, А. Шміда та інших

фахівців. Насамперед учений П.Д. Біленчук разом із В.В. Кравчуком, О.В. Кравчук та В.М. Кулик у науковій праці «Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції» (м. Хмельницький, 2008 р.) влучно розкрили проблему тероризму у сфері міжнародних відносин [1]. Своєю чергою Ю.Б. Данильченко у дисертаційному дослідженні за темою «Тероризм: феномен, детермінація, протидія» (2018 р.) зробив акцент на нейтралізації чинників, що сприяють існуванню тероризму та супутніх йому явищ [2]. У монографічному дослідженні І.Р. Серкевич і В.В. Середи під назвою «Тероризм: кримінологічна детермінація і кримінально-правова протидія» (2016 р.) авторами вдало розкрито сутність тероризму, визначено об'єктивні та суб'єктивні причини його поширення, визначено засади боротьби з цим злочинним явищем [3]. Зарубіжний учений Й. Александер у книзі «Тероризм і закон» (2001 р.) зазначив про перехід людства в епоху супертероризму та кібертероризму з важкими наслідками [4]. Учений А. Шмід у науковій праці «Статистика тероризму: завдання виявлення тенденцій у глобальному тероризмі» (2004 р.) визначив індекс тероризму на конкретних територіях, що відображає його масштаб, частоту та ступінь тяжкості [5].

Метою цієї статті є формулювання пропозицій щодо вдосконалення антитерористичної діяльності України в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Вирішення проблеми покращення системи запобігання терористичним актам у великих містах України багато в чому залежить від удосконалення національного антитерористичного законодавства. Питання правового регулювання боротьби з тероризмом сягає найвищих політичних інтересів держави, тобто стає одним із ключових факторів забезпечення національної безпеки України. Сучасне законодавство у сфері боротьби з тероризмом не можна визнати досконалим та адекватним до сучасних викликів, воно має бути більш послідовним і цілісним, тоді як норми вимагають модернізації та систематизації з урахуванням передового зарубіжного досвіду, а також рекомендацій міжнародних організацій [6, с. 60]. Складність правового забезпечення протидії з названою загрозою полягає у тому, що терористичні акти стали багатовекторним та багатоманітним за цілями і характером враження інструментом досягнення злочинних цілей. У контексті цього не підлягає сумніву, що правові аспекти протидії тероризму набувають неабиякої ваги та потребують значних зусиль як з боку держави, так і з боку суспільства

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

у частині забезпечення і дотримання законодавства у цій галузі.

Нині у внутрішньо-правовому полі України зареєстровано Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення боротьби з тероризмом (№ 7349 від 05.05.2022 року). Метою законопроекту є всебічне посилення спроможностей загальнодержавної системи боротьби з тероризмом шляхом: підвищення рівня координації з правоохоронними органами та спеціальними службами іноземних держав, антитерористичними структурами ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС у питаннях протидії міжнародному тероризму за допомогою аналізу даних API/PNR; забезпечення завчасного виявлення осіб, які причетні до міжнародних терористичних організацій або здійснюють терористичні наміри та вжиття відповідних заходів реагування; організації та проведення спеціальних операцій задля усунення терористичної загрози, припинення діяльності терористичних організацій, терористичних груп, окремих терористів, спрямованої на підготовку або вчинення терористичних актів; поглиблення міжнародної взаємодії з Інтерполом та Європолом у сфері виявлення осіб, причетних до терористичної діяльності тощо [7]. Отже, в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації в Україні можна стверджувати про своєчасність та доречність цього законопроекту, адже нині наявні величезні ризики здійснення саме організованих терористичних актів. Масштабна робота лише розпочата, однак ті зміни, що пропонують запровадити, зокрема, щодо визначення нових суб'єктів боротьби з тероризмом, розширення кола їхніх повноважень, запровадження правових основ проведення антитерористичної підготовки населення, формування реєстру терористичних організацій та багато іншого [8], сприятимуть нарощуванню потенціалу правового регулювання сфери боротьби з тероризмом в Україні.

Вагомого значення набуває вдосконалення міського законодавства у сфері протидії терористичним актам у частині розробки та впровадження у практичну діяльність міських програм запобігання терористичним актам та мінімізації їх негативних наслідків. Однозначно важливим суб'єктом у розробці міських антитерористичних програм є органи місцевого самоврядування, які відповідно до п. 15 ст. 92 та ч. 1 ст. 140 Конституції України [9], ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» [10], ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [11] та Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [12]

здійснюють організаційно-управлінські функції щодо запобігання терористичним актам, організують та координують роботу відповідних суб'єктів системи протидії злочину такого виду, займаються фінансово-ресурсним забезпеченням, контролюють виконання постанов рішень центральних органів влади і власних завдань щодо запобігання злочинам, у тому числі терористичним актам, на підвідомчій території [13, с. 61]. Ініціювання, розробка та впровадження міських програм органами місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності є основоположним важелем підвищення рівня захисту населення від зовнішніх і внутрішніх загроз. Подібний підхід відповідає міжнародній практиці. Наприклад, Європейська хартія міст передбачає забезпечення спокійних і безпечних міст, в яких відсутня, наскільки це можливо, злочинність, а також прояви насильства та агресії. Тоді як у ст. 29 Амстердамського договору зазначаються прагнення Європейського Союзу забезпечити громадянам високий рівень гарантій у межах свободи, безпеки та справедливості шляхом розробки муніципалітетами спільних дій [14]. На цій основі створюються передумови для концептуального налагодження механізму взаємодії органів місцевого самоврядування із правоохоронними структурами у сфері забезпечення безпеки загалом та протидії терористичним актам зокрема.

Беручи до уваги вищевикладене, нами пропонується розробка спеціальних міських програм, що забезпечуватимуть безпеку великих міст від терористичних актів. Ці програми мають будуватися на базі цільових міських програм «Безпечне місто», які успішно функціонують у м. Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, Львові, Запоріжжі та інших містах. Основною метою міської антитерористичної програми має бути підвищення безпеки і якості життя мешканців та усунення підґрунтя детермінації терористичних актів. Результативність її реалізації можлива лише на основі врахування реальної оперативної обстановки, актуальної криміногенної інформації про стан терористичних актів, їх кількісно-якісних змін, систему детермінант, а також рівня підготовки виконавців (суб'єктів запобігання) цієї програми.

У процесі вдосконалення антитерористичної діяльності особливого значення набуває впровадження інноваційних та модернізація наявних засобів і технологій запобігання терористичним актам у міському середовищі. Зокрема, використання сучасних можливостей штучного інтелекту в обробці величезного обсягу онлайн-інформації. Пандемія COVID-19 та повномасштабне російське

вторгнення на територію України значно активізували діяльність терористів в Інтернеті загалом та соціальних мережах зокрема. На основі цього Інтернет став платформою для введення гібридної війни, поширення терористичної ідеології, привертання грошового капіталу, вербування нових послідовників, налагодження зв'язків, обміну інформацією та планування терористичних актів. Штучний інтелект є тією рушійною силою, що дає змогу виявляти та блокувати віртуальний терористичний контент, а також запобігати створенню нових акаунтів терористів у соціальних мережах. Крім того, важливе місце для захисту великих міст від терористичних актів, що вчиняються із застосуванням біологічної, хімічної, ядерної, радіологічної та іншої зброї масового ураження, посідає поширення сфер і географії використання мобільних інспекційно-доглядових комплексів. Такі рентгенотелевізійні системи успішно функціонують у США, Китаї, країнах-членах ЄС, а також застосовуються митними органами на державному кордоні України [15]. Своєю чергою в умовах антикризового управління містом на період виникнення терористичної загрози передбачене застосування сучасних інформаційних ресурсів і новітніх програмних засобів безпеки територій та об'єктів; використання ресурсів глобальної навігаційної супутникової системи GPS; впровадження оновлених моделей моніторингу щодо прогнозування терористичних актів; використання технологій побудови 3D-моделей міського середовища та об'єктів інфраструктури; удосконалення технологічної інфраструктури системи і т.п.

Наступним напрямом є підвищення антитерористичного захисту об'єктів критичної та міської інфраструктури, об'єктів стратегічного значення, а також забезпечення безпеки вразливих об'єктів та місць масового скупчення людей. Цей захід передбачає: удосконалення системи технічного забезпечення об'єктів, що сприятиме створенню можливості виявлення терористів у міру їх наближення до них; створення інтегрованої системи безпеки, що об'єднуватиме систему контролю та управління доступом, цифрового відеоспостереження, охоронно-тривожної та охоронно-пожежної сигналізації, збору, обробки та передачі необхідної інформації, захисту периметра, аварійного освітлення та гарантованого електроживлення; проведення комплексу таємних і публічних превентивних заходів щодо забезпечення охорони об'єктів з метою формування у терористів думки про безрезультативність терористичного впливу на об'єкт, що охороняється.

Важливим заходом у налагодженні системи запобігання терористичним актам на загально-

державному, регіональному і місцевому рівнях є ліквідація економічного базису терористів. Перекриття джерел фінансування - один із необхідних компонентів антитерористичної діяльності. Ліквідація фінансової підтримки дозволить суттєво звузити соціальну базу терористів. Дезорганізація фінансової підтримки терористів дасть змогу: виключити залучення найманців, оскільки оплачувати їхню «працю» буде неможливо; скоротити можливості закупівлі зброї, боєприпасів, матеріально-технічного обладнання; знизить можливості утримання бойовиків у польових умовах, оскільки їх потрібно годувати, одягати, забезпечувати житлом; позбавить можливості створення обладнаних центрів навчання зі своїми ідеологічними підрозділами. Окрім цього, важлива роль у цьому процесі відводиться жорсткому контролю за діяльністю благодійних фондів, адже вони є каналами грошових потоків, а також встановлення контролю за активністю макрогруп у соціальних мережах, в яких регулярно відбувається збір коштів на підозрілі цілі.

Вагому роль у процесі вдосконалення антитерористичної системи на загальнодержавному та місцевому рівнях набуває забезпечення належного контролю обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин та інших небезпечних засобів і матеріалів. Здебільшого зброя, боєприпаси та вибухові речовини є інструментом вчинення терористичних актів. Незаконний обіг зброї, боєприпасів або вибухових речовин є дуже серйозною проблемою з огляду на безпеку громадян, а також центральною проблемою для правоохоронних органів, зокрема у контексті заходів, які вони здійснюють. Крім того, вихід озброєння з-під контролю держави негативно впливає на воєнну безпеку країни. Джерелом, що підживлює незаконний обіг зброї та боєприпасів, сприяє її виходу за лінію розмежування, безсумнівно, є збройна агресія Росії проти України, а також перепродаж внутрішніх запасів, транскордонна нелегальна торгівля, контрабанда, перероблення травматичної зброї на бойову. Тому саме зараз українська держава на основі стратегічного урядового підходу потребує посиленої відповіді на незаконний обіг цих предметів і речовин. Дієвий контроль над вогнепальною зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами та заготовками вибухових речовин залежить від введення їх обліку [16]. Так, на початку 2022 року МВС України затвердило Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи МВС України. Функціонування Єдиного реє-

стру зброї дасть змогу: підвищити рівень контролю за дотриманням порядку виготовлення, придбання, обліку, зберігання, охорони та використання зброї, у тому числі на об'єктах дозвільної системи; забезпечити процеси ліцензування; проводити ідентифікацію зброї або основної частини зброї, яка має ідентифікаційні номери, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів; забезпечити з боку держави ефективний контроль у сфері обігу зброї, боєприпасів до неї та поводження з вибуховими матеріалами [17]. Окрім цього, важливим структурним елементом забезпечення належного контролю обігу зброї, боєприпасів і вибухових речовин є створення та прийняття окремого нормативно-правового акта, в якому варто охарактеризувати поняття «зброя», «обіг зброї» та інші терміни, визначити систему суб'єктів контролю та вказати основні напрями діяльності держави у цій сфері. Його ухвалення дасть змогу проводити злагоджену політику контролю за зброєю, що перебуває у законному обороті, та реалізувати запобіжні заходи у сфері її незаконного обігу [18, с. 312]. Без таких заходів інтенсивність і структура незаконних потоків зброї в Україні, як і раніше, важко піддаватиметься контролю, що сприятиме зростанню кількісно-якісних показників терористичних актів на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Особливого значення набуває нейтралізація лідерів терористичних структур. Сучасні терористи доволі рідко діють наодинці. Так, майже за кожним терористом-одинаком та терористом-смертником стоять «керівники терористичної діяльності». Це пов'язано з тим, що терористичні організації багато у чому тримаються на їхніх лідерах, які є харизматичними та навченими особами. Зазначені особи є основною ланкою, яка об'єднує рядових терористів. Без лідерів терористи є простим скупченням вороже налаштованих особистостей, не здатних на організацію та вчинення великих терористичних актів, оскільки вчинення таких передбачає планування, ретельну підготовку та координування дій. Крім того, ліквідація керівників терористичних організацій знижує їхню ідеологічну привабливість, адже велика роль у таких організаціях відводиться пропаганді, яка головним чином походить від лідерів. Однак ліквідація лідерів терористичних організацій є найскладнішим способом протидії терористичним актам, оскільки ці суб'єкти ретельно переховуються.

Налагодження міжнародного співробітництва у сфері запобігання і протидії терористичним

актам в Україні та її містах сприятиме консолідації зусиль і спільному пошуку найбільш дієвих механізмів її вирішення. Міжнародна співпраця є необхідним елементом антитерористичної діяльності - і у сфері вироблення єдиної стратегії протидії терористичним актам та ліквідації факторів її продукування, і у сфері обміну розвідувальними даними та іншою спеціалізованою інформацією.

Для ефективного, своєчасного та адекватного запобігання терористичним актам на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях необхідно вдосконалити механізми співробітництва держав та взаємодію їх компетентних органів шляхом: розробки спільних програм і планів щодо конкретних напрямів узгодженої антитерористичної діяльності; вироблення угод про проведення спільних слідчих, оперативно-розшукових та оперативно-технічних дій та заходів; переслідування на території іноземних держав терористів, які втекли з місця злочину, а також вирішення питань щодо спрощеного порядку їх видачі; визначення порядку перетину кордону, ввезення, вивезення, носіння, зберігання та застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів працівниками уповноважених органів іноземної держави; створення міжнародних груп з координації зусиль у сфері боротьби з тероризмом та припинення його фінансування, центрів обміну інформацією між компетентними органами; підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері протидії терористичній злочинності; проведення спільних антитерористичних навчань та скоординованих заходів.

Особливе місце у процесі модернізації та інтеграції заходів запобігання терористичним актам у великих містах України посідає запозичення міжнародного досвіду запобіжної діяльності щодо такого злочину. Виокремлення актуальних тенденцій та підкреслення сучасних методик і заходів антитерористичної діяльності провідних держав світу сприятиме виробленню ефективного механізму запобігання терористичним актам в Україні та її великих містах.

Виняткового значення набуває розроблення та впровадження на державному, регіональному та місцевому рівнях системи професійної протидії спеціальній пропаганді Російської Федерації проти України. Нині РФ активно використовує медіапропаганду для радикалізації українського суспільства, сіяння хаосу й насильства в Україні. Їхні прийоми підривають довіру до українського уряду та стали підґрунтям для вторгнення російських військ на територію України. Російським

медіа навіть недостовірну новину вдається зробити популярною за допомогою армії так званих Інтернет-ботів, проплачених експертів та потужного фінансування. Украй важко протидіяти добре фінансованій пропагандистській машині, оскільки на її утримання надходить нескінченний потік фінансів. Однак, незважаючи на це, українська держава співпрацює з іншими країнами у подоланні цієї проблеми. Тим часом на міжнародному рівні здійснюється ініціювання законопроєкту, який передбачатиме протидію російській дезінформації та посилення діяльності міжнародних медіа у напрямі російської антипропаганди. Своєю чергою на загальнодержавному рівні має бути забезпечене безстрокове подовження блокування російських Інтернет-сервісів в Україні (зокрема, ВКонтакте, Однокласники), а також вжиття заходів щодо блокування державою телеканалів країни-агресора по супутниковому телебаченню.

Ще одним напрямом удосконалення антитерористичної діяльності в Україні в умовах євроінтеграції є розробка програм правового просвітництва та правового інформування для впливу на мислення і погляди населення задля відвернення їх від жорстокої терористичної ідеології. Окрема увага має відводитися на усунення поширення ідей тероризму серед молоді, позаяк саме молоде покоління через різноманітні фактори є найбільш вразливою демографічною групою. На наш погляд, доцільно проводити різноманітні заходи, спрямовані на: формування правової та політичної культури молоді; недопущення шкільного булінгу; збільшення кількості навчальних годин шкільної дисципліни «Правознавство», що впливатиме на розвиток високого рівня правосвідомості; виховання толерантного світогляду та антидискримінаційного відношення до людей.

У процесі антитерористичної діяльності держава та її компетентні органи мають спрямовувати значні сили та ресурси на організацію співробітництва вищих навчальних закладів відповідної спеціалізації з практичними працівниками правоохоронних органів щодо вдосконалення практики запобігання терористичним актам. Вищі навчальні заклади освіти мають стати майданчиком для обговорення актуальних питань протидії тероризму та міжвідомчої співпраці суб'єктів боротьби з цим явищем. Окремо рекомендуємо розширити взаємодію щодо реалізації спільних проєктів, науково-практичних заходів (конференцій, форумів, круглих столів, майстер-класів, дискусій), у тому числі обміну інформацією і досвідом у межах відповідних функцій і повноважень. Крім того, вва-

жаємо за доцільне розробку науково-педагогічним складом вищих навчальних закладів методичних рекомендацій та проведення наукових консультацій, які допоможуть практичним працівникам компетентних органів у належній організації антитерористичної діяльності.

Наступним кроком має стати вдосконалення форм і методів системи віктимологічного запобігання терористичним актам у великих містах України. Серед основних інструментів такого виду запобіжної діяльності варто виділити: обмеження висвітлення масштабів терористичних актів ЗМІ з метою недопущення загального залякування населення та створення суспільної паніки; регулярне інформування населення про правила поведінки у зонах та на об'єктах, де можлива терористична активність; виявлення віктимогенно вразливих представників населення (діти, люди похилого віку, особи з психічними розладами тощо) з метою вироблення стратегії віктимологічного запобігання; проведення бесід із цими категоріями громадян щодо небезпечних наслідків прояву терору; штучне створення ситуацій можливої терористичної діяльності з метою перевірки пильності населення та з'ясування причин недотримання правил поведінки у місцях, що викликають інтерес у терористів; постійний аналіз результатів профілактичних заходів, усунення можливих помилок, недоліків та упущень, що виявляються за їх практичної реалізації; аналіз міжнародного досвіду у сфері віктимологічного запобігання терористичним актам.

На індивідуальному рівні значущим заходом є формування спеціальної інформаційної бази про осіб, які схильні до скоєння певної категорії злочинів, у тому числі терористичних актів, що вміщуватиме інформацію про осіб, які перебувають у несприятливих умовах життя або середовища, що можуть вплинути на соціальну дезадаптацію з подальшою криміналізацією особи, зокрема, терористичної спрямованості; інформацію про осіб, які вже мають ознаки певної дезадаптації та визначили для себе наступну стратегію терористичного характеру; інформацію про осіб, які періодично вчиняють адміністративні правопорушення; інформацію про осіб, психологічно готових до участі у терористичній діяльності; інформацію про осіб, які робили замах на скоєння злочинів терористичного характеру; інформацію про осіб, які вчинили терористичний злочин та здатні допустити рецидив.

Висновки. Отже, протидія терористичним актам в Україні загалом та у її великих містах зокрема

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

є надзвичайно важливою та актуальною проблемою у процесі збереження і забезпечення громадської безпеки. Сучасна система заходів антитерористичної діяльності у зв'язку з обранням Україною курсу на євроінтеграцію має відповідати рівню наявної терористичної загрози всередині держави, що насамперед пов'язано з ескалацією збройного конфлікту з боку країни-агресора. На основі зазначеного протидія терористичним актам на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях вимагає затвердження комплексу модернізованих, результативних і своєчасних заходів, які виступатимуть перепорою на шляху поширення цього негативного суспільно небезпечного діяння. В основу вдосконалення антитерористичної системи України має покладатися достовірна інформація про специфіку, стан і тенденції злочину такого виду. Обґрунтовується необхідність вдосконалення антитерористичного законодавства, впровадження інноваційних та модернізація наявних засобів і технологій, підвищення антитерористичного захисту об'єктів критичної та міської інфраструктури, об'єктів стратегічного значення, нейтралізації каналів фінансування тероризму, налагодження міжнародного співробітництва, запозичення міжнародного передового антитерористичного досвіду та підготовки висококласних спеціалістів у сфері протидії терористичним актам, що у кінцевому рахунку приведе до зниження кількісно-якісних параметрів терористичних актів та унеможливить його поширення.

Література

1. Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції : навчальний посібник / П.Д. Біленчук, В.В. Кравчук, О.В. Кравчук, В.М. Кулик. Хмельницький : ХмЦНТЕІ, 2008. 212 с.
2. Данильченко Ю.Б. Тероризм: феномен, детермінація, протидія : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук (д-ра наук) : 12.00.08. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 34 с.
3. Тероризм: кримінологічна детермінація і кримінально-правова протидія : монографія / В.В. Середа, І.Р. Серкевич; за заг. ред. В.С. Канціра. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 188 с.
4. Yonah Alexander. Terrorism and law. Brill Nijhoff. 2001. 184 p. URL: https://www-amazon-com.translate.google.com/translate?hl=ru&x_tr_pto=nui,sc (дата звернення: 01.11.2022).
5. Шмід А. Статистика тероризму: задача визначення тенденцій у глобальному тероризмі. Форум по проблемам злочинності й суспільства. 2004. С. 51-71.
6. Буткевич С.А. Актуальні питання боротьби з тероризмом. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2009. Вип. 21. С. 51-60.

7. Верховна Рада України посилює боротьбу з тероризмом. URL: <https://finap.com.ua/uk/verhovna-rada-ukrayini-posilyuye-borotbu-z-terorizmom/> (дата звернення: 02.11.2022).

8. В Україні буде свій реєстр терористичних організацій: Рада посилює боротьбу з тероризмом. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1975618-v-ukrayini-bude-sviy-reyestr-teroristichnikh-organizatsiy-rada-posilyuye-borotbu-z-terorizmom> (дата звернення: 03.11.2022).

9. Конституція України від 1996 р. № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.11.2022).

10. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 07.11.2022).

11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

12. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text> (дата звернення: 09.11.2022).

13. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навчальний посібник. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.

14. La prevention de la criminalite urbaine - Un guide pour les pouvoirs locaux. 92-471-4942-9. Conseil de l'Europe, 2002. URL: <https://book.coe.int/en/responses-to-violence-in-everyday-life-in-a-democratic-society-series/2505-la-prevention-de-la-criminalite-urbaine-un-guide-pour-les-pouvoirs-locaux.html> (дата звернення: 10.11.2022).

15. Порядок застосування інспекційно-доглядового комплексу. URL: <https://theroyalfamily.ru/uk/ventilation/poryadok-primeneniya-inspekcionno-dosmotrovogo-kompleksa/> (дата звернення: 10.11.2022).

16. Контроль обігу зброї: відбулась презентація Єдиного реєстру зброї ЄІС МВС. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/209535_kontrol-obgu-zbrovdbulas-prezentatsya-dinogo-restru-zbro-s-mvs (дата звернення: 11.11.2022).

17. Єдиний реєстр зброї. Сайт МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/projekti-mvs/informatizaciya-sistemi-mvs-ukrayini/jedinii-rejestr-zbroyi-ukrayini> (дата звернення: 12.11.2022).

18. Тесленко В.І. Детермінанти та запобігання незаконному обігу зброї в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. Випуск 6. 2018. С. 310-313.

*Стукаліна О. В.,
аспірантка кафедри кримінального права
та кримінології
Одеського державного університету
внутрішніх справ*